

198. Torstaina 9 päivänä helmikuuta 1995

kello 22

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi korkeimman oikeuden päätösvaltaisuutta koskevien säännösten muuttamisesta 7381

Hallituksen esitys n:o 231
Lakivaliokunnan mietintö n:o 26

2) Ehdotukset laeiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta 7382

Hallituksen esitys n:o 287
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 31

3) Ehdotus geeniteknikkalaiksi 7385

Hallituksen esitys n:o 349
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 55

Esitellään:

4) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa (Serbia ja Montenegro) ja eräitä Kroatian tasavallan ja Bosnian ja Herzegovinan tasavallan alueita koskeviin päätöksiin perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta (A 9) .. 7386

5) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Irakia ja Kuwaitia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta (A 10) ..... ,,

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi korkeimman oikeuden päätösvaltaisuutta koskevien säännösten muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 231
Lakivaliokunnan mietintö n:o 26

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 26. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohdalliseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Muutama sana lakivaliokunnan mietinnöstä, joka koskee hallituksen esitystä korkeimman oikeuden päätösvaltaisuutta koskevien säännösten muuttamisesta.

Hallitus esitti osin korkeimman oikeuden työruuhkan purkamiseksi ja taloudellisistakin syistä, että valituslupaa koskevat asiat korkeimmasa oikeudessa voitaisiin käsitellä yhden henkilön toimesta, siis yhden tuomarin jaostossa.

Lakivaliokunta kuitenkin katsoi, että oikeusturvan ja yleisen kansalaisnäkemys voimaksi tällaista esitystä ei voida hyväksyä, vaan lähdettiin siitä, että tämä päätös pitää tehdä kahden tuomarin jaostossa. Jos kahden tuomarin jaos-

tossa ollaan erimielisiä, siis toinen puolesta toinen vastaan, päätös siirtyy kolmihenkinen jaoston ratkaistavaksi. Toinen mahdollisuus olisi tietysti ollut, että siinä tapauksessa, jos ollaan erimielisiä, valituslupa on myönnettävä.

Lakivaliokunta kuitenkin päätyi tällaiseen ratkaisuun. Mielestäni ratkaisu on oikea, koska korkein oikeus on se, joka jakaa viime kädessä oikeutta, ja valituslupa, joka on kynnys käsittelyyn, pitää olla sellaisessa käsittelyjärjestyksessä tehty, että se herättää kansalaisten luottamusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 54 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 7 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laeiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 287

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 31

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 31. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Vaikka onkin jo iltamyöhä, niin kuitenkin kysymyksessä on niin tärkeä ja suuri lakikokonaisuus, että haluan käyttää lyhyen puheenvuoron.

Hallituksen esitys on osa laajaa osittaisuudistuksena toteutettavaa tekijänoikeuslainsäädännön uudistustyötä. Muutostarpeen Suomen lainsäädäntöön aiheuttavat erityisesti syventynyt Länsi-Euroopan yhdentymiskehitys ja nopeasti kehittyvä tekniikka. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että tekijänoikeuskysymykset ovat myös maailman laajuisesti merkittävä alue erityisesti

kulttuurin talouden kannalta. Viime viikkoina olemme saaneet seurata mm. Kiinan ja Yhdysvaltain välistä tekijänoikeuskiistaa.

Sivistysvaliokunnan käsiteltävänä olleessa hallituksen esityksessä muutamat muutosehdotukset ovat luonteeltaan lakiteknisinä tarkennuksia, osa esityksistä perustuu tietoiseen pyrkimykseen tekijänoikeussuojan tason parantamiseksi. Ehdotukset ovat pohjautuneet tekijänoikeustoimikunnan valmistelutyöhön, joka valmistui alun perin vuonna 1991.

Tekijänoikeuslainsäädäntömme on vaikeaselkoista ja lukuisat muutokset monimutkaistavat sitä entisestään. Valiokunta pitää kuitenkin tarkoituksenmukaisena toteuttaa muutokset tässä vaiheessa ja on päättänyt puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä tehden siihen muutamia poikkeuksia ja muutosesityksiä.

Hallituksen esityksessä ehdotettiin valokuvien suoja koskevien säännösten siirtämistä tekijänoikeuslakiin ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamista. Valiokunta piti tätä tarkoituksenmukaisena. Ehdotus vastaa suoja-aikadirektiivin vaatimuksia sekä viimeaikaista pohjoismaisia lainuudistuksia. Valokuvain kumoaminen aiheutuu integraatiokehityksestä.

Hallituksen tarkoituksena oli, että suojaan tehdään ainoastaan ne muutokset, jotka aiheutuvat suojan siirtämisestä tekijänoikeuslakiin. Tästä syystä hallitus ehdotti tilauksesta tehtyyn valokuvaan kuuluvaa oikeutta koskevaa sääntelyä siirrettäväksi sellaisenaan tekijänoikeuslakiin. Tämä olisi tarkoittanut, että tilatun valokuvan oikeudet ovat tilaajalla, ellei toisin sovi- ta.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mielipiteet tästä tilauskuvaolettamuksesta ovat jakautuneet kahtia. Valiokunta totesi ensinnäkin, että tilattua kuvaa koskeva säännös on ollut poikkeus tekijänoikeuslain pääperiaatteesta, jonka mukaan oikeudet ovat tekijällä. Toinen huomio oli, että Ruotsissa on vastaavat tilattua kuvaa koskevat säännökset kumottu ja Tanskassa vastaava uudistus on vireillä. Kolmanneksi valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että tekninen kehitys lisää valokuvan käyttömahdollisuuksia tulevaisuudessa, kukaan ei tiedä, miten paljon.

Näillä perusteilla valiokunta on päättänyt hallituksen esityksestä poikkeavalle kannalle. Valiokunta ehdottaa tilattua kuvaa koskevan tekijänoikeuslain 40 c §:n 1 momenttia poistettavaksi. Lainmuutoksen jälkeen kuvan tilaaja ja valokuvaaja voivat niin halutessaan sopia, missä laa-

juudessa oikeudet tilattuun kuvaan siirtyvät tilaajalle. Käytännössä ei ilmeisesti tapahdu mitään radikaaleja muutoksia, koska oikeuksista on useissa tapauksissa nykyisinkin sovittu.

Valiokunta pitää tärkeänä, että erityisesti lain voimaantulon jälkeisessä siirtymävaiheessa esimerkiksi alan ammattimaiset järjestöt tehosteasti informoivat kuvaajia tästä muuttuneesta tilanteesta. Tällä pyrittäisiin välttämään tilanteita, joissa kuluttajalle aiheutuisi puutteellisesta tiedosta johtuvia ongelmia tilatun kuvan oikeuksien osalta.

Toinen valiokunnassa paljolti keskustelua herättänyt ehdotus oli varsinaisen tekijänoikeuden raukeaminen. Nykyinen tekijänoikeuslaki perustuu levitysoikeuden kansainväliselle raukeamiselle. Laillisesti valmistettuja tuotteita saa ostaa myös ulkomailta ja myydä edelleen Suomessa. Tällä sääntelyllä edistetään vapaata kilpailua ja aineiston saatavuutta. Eräät valiokunnan kuulemat asiantuntijat esittivät, että direktiivin lähi-oikeuksien osalta edellyttämä alueellinen raukeaminen ulotettaisiin myös tekijänoikeuteen ja tekijöihin.

Hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että nykyinen kansainvälinen raukeaminen säilytetään niin laajalti kuin mahdollista. Muutoksiin on otettu ainoastaan ne kansainvälistä raukeamista rajoittavat säännökset, joita vuokrausdirektiivi edellyttää. Valiokunta on päätenyt puoltamaan siis hallituksen esitykseen sisältyvää linjaa.

Tekijänoikeudellisesti suojattujen tuotteiden rinnakkaistuonnin sääntely on tällä hetkellä keskustelun kohteena Euroopan unionissa. Tässä yhteydessä neuvotellaan kansainvälisesti myös levitysoikeuksien raukeamisen laajuudesta. Mikäli tämä johtaa ratkaisuihin, jotka poikkeavat Suomen lainsäädännössä omaksutusta kannasta, tulee sääntelyyn myöhemmin palata.

Taideteosten jälleenmyyntikorvaus on ollut pitkään esillä kotimaisessa lainvalmistelussa. Nyt ehdotettu säännös pohjautuu tekijänoikeuskomitean ehdotukseen. Jälleenmyyntikorvauksen lähtökohtana on, että taideteoksen kappaleen ja taiteilijan välisen erityisen siten olemassaolo tunnustetaan senkin jälkeen, kun kuvataiteen teos ei enää ole tekijän omistuksessa, siis luoksepääsemisoikeus. Kysymyksessä on tekijänoikeudellinen korvaus suoja-ajan piiriin kuuluvien teosten edelleen myynnistä ja korvausvarat tilitetään tekijänoikeuden haltijalle. Jälleenmyyntikorvauksen ottaminen lakiin on kompromissi. Taiteilijat luonnollisesti olisivat pitäneet

parempana merkittävämpää korvausta, mutta hallituksen esittämä 5 prosentin korvaus on siten kompromissi.

Arvoisa puhemies! Nyt valiokunnan hyväksymä lakipaketti katsottiin valiokunnassa viisaaksi hyväksyä siitä syystä, että jo Eta-sopimus on tätä edellyttänyt, ja meille selvisi, että jos tämä kumottaisiin, uuden lain valmistelu veisi niin pitkän ajan, että siitä olisi taloudellisia vaikeuksia juuri tekijöille ja taiteilijoille. Joka tapauksessa muutokset EU-lainsäädännössä heijastuvat meille suoraan, ja jatkossa on aivan varmasti tarpeita lain uudistukseen lähivuosina.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin pitkälti yhtyä valiokunnan puheenjohtajan, ed. Ala-Harjan, tuomaan katsauksen liittyen tekijänoikeuslainsäädäntöön. Totean kuitenkin, että tämän lain yhteydessä oli merkittäviä muutoksia, esimerkiksi ylioppilastutkinnossa ja vastaavissa kokeissa voidaan käyttää osia kirjallisista teoksista ja kuvia lupia hankkimatta ja korvauksia maksamatta. On hyvä asia, että tämä pykälä saatiin muutettua. Lisäksi 15 § muutettiin siten, että sairaaloissa, vanhainkodeissa, vankiloissa ja muissa vastaavissa laitoksissa saataisiin nauhoittaa ohjelmia tilapäistä käyttöä varten. Lisäksi otan vielä 17 §:n esille. Siinä on näkövammaisten kohdalla kiirehditty sääntelyä, jolla parannettaisiin vammaisten tiedonsaannin mahdollisuuksia. Mielestäni tämä on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, ja äänikirjoja koskevalla muutoksella helpotetaan äänikirjojen levittämistä vammaisille.

Kaiken kaikkiaan tämä laki oli erittäin vaikea käsitellä valiokunnassa, ja valiokunta joutui tekemään valtavan työn saadessaan tämän lain kokonaisuudessaan kokoon, ja erittäin paljon tuli pykälämuutosehdotuksia. Ilmeisesti joudumme palaamaan uuden eduskunnan aikana joidenkin pykälien kohdalla ainakin teknisiin korjauksiin.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tykkyläinen on aivan oikeassa, että valiokunnassa parannettiin lakia monelta osin, mutta laki on todella niin laaja, että tässä lyhyessä ajassa sitä on vaikea kokonaan käsitellä. Mutta siellä voitti kuitenkin sellainen mieliala, että vammaisia, sairaita ihmisiä ja myös työpaikalla olevia henkilöitä kohdellaan eri lailla, niin että heiltä ei peritä tekijänoikeusmaksua. Sama koskee myös ylioppilaskirjoituk-

sisä ja erilaisissa opinnäytteissä lainattuja tekstejä, koska tässä katsottiin olevan niin suuri vaikeus ja myös kustannus, joka tulisi meidän opiskelijoittemme maksettavaksi, että tällaista sosiaalista mieltä sieltä löytyi. Tässä kuitenkin liikkuu hyvin suuret rahat. Asiantuntijoitteen mukaan vuosittain tekijänoikeus pyörittää noin kahden miljardin budjettia.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta se, että tämä laki kokonaisuudessaan on äärettömän vaikea ja monimutkainen ja tulee olemaan tämänkin jälkeen, vaikka valiokunta kuuli tässä hirvittävän määrän asiantuntijoita. Ne asiantuntijat, jotka ovat työskennelleet työkseen jopa 20 vuotta oikeudessa saadakseen oikeutta tekijänoikeuskysymyksissä, ovat todenneet, että laki on äärimmäisen sekava ja jopa niin sekava, ettei sitä tahdo ymmärtää puhumattakaan, että valiokunta olisi päässyt selville, mistä tässä kaikessa on kysymys. Joka tapauksessa, niin kuin ensimmäisessä käsittelyssä otin esille, on kuitenkin todettava, että valiokunta kovan työskentelyn ansiosta, ankaralla työmoraalilla ja kovalla treenillä selvisi tästä, niin että huomattavilla muutoksilla, mitä näissä pykälissä on tehty, saatiin kuitenkin laki siihen kuntoon, että mietinnönkin saimme lopullisesti valmiiksi.

Erityisesti haluan puuttua 17 §:ään. Haluan todeta sen, mitä vastalauseessa vihreiden eduskuntaryhmän taholta tuotiin esille. Eli hallituksen esitys laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta on valiokunnan asiantuntijakäsittelyn kuluessa osoittautunut monilta osin puutteellisesti valmistelluksi. Niinpä tässä vaiheessa olisi ollut viisainta muuttaa lakia vain niiltä osin kuin se on ehdottoman välttämätöntä EU-säännösten vuoksi, ja muilta osin palauttaa asia paremmin valmisteltavaksi. Tästä asiasta käytiin hyvin laajaa keskustelua ja moneen otteeseen toimme esille sen, että laki olisi pitänyt palauttaa kaikkine asiantuntijalausuntoineen uudelleen valmisteltavaksi, mutta se ei kuitenkaan valiokunnan enemmistöä miellyttänyt, niin että sen myös hävisimme.

Koska valiokuntakäsittelyn yhteydessä kävi selväksi, ettei valiokunnan enemmistö ollut valmis palauttamaan asiaa kokonaisremonttiin, tyydymme tässä vaiheessa esittämään muutosehdotuksen vain yhteen ilmeiseen epäkohtaan lain 17 §:ään. Alkuperäisessä hallituksen esityksessä on säännös, että tietyin ehdoin tietyillä laitoksilla

on oikeus valmistaa julkaistusta kirjallisesta teoksesta kappaleita äänen tallentamisen avulla näkövammaisille tai henkilöille, jotka muun vamman tai sairauden vuoksi eivät voi käyttää kirjoja tavanomaisella tavalla. Valiokunnan enemmistö muutti tämän kohdan kuulumaan siten, että tämä oikeus koskee vain lainattavaksi valmistamista.

Katsomme, että 17 § tulee kuulua kuten hallituksen esityksessä. Alkuperäinen esitys on saanut eri intressitahoilta laajaa kannatusta ja alkuperäisen ehdotuksen taloudellinen merkitys on vähäinen suhteessa sen aikaansaamaan hyvään eli vammaisten tiedonsaannin paranemiseen. Näkövammaisten Keskusliitto on jo vuosia pitänyt yhtenä tärkeimpänä tavoitteena juuri näkövammaisten tiedonsaannin parantamista.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otetaan vihreiden tekemän vastalauseen mukainen lakiehdotus. Muutosesitys kuuluu, että hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnössä oleva esitys, mutta lain 17 § hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisesti. Tämän takana ovat vihreän eduskuntaryhmän edustajat eli ed. Pykäläinen ja allekirjoittanut.

Muutoin mitä tulee koko tähän lakiin ja taiteilijoita koskeviin tekijänoikeuksiin, mitä tulee kirkossa esitettäviin teoksiin jne., niin valiokunnan enemmistö oli sitä mieltä, että kirkossa tapahtuvat sävellykset, kirjalliset esitykset jne. ovat huomattavasti lisääntyneet, ja sen johdosta on erittäin tarkkaan mietittävä tulevaisuudessa, kun lakia parannetaan ja uusitaan, onko tekijänoikeuskorvauksia mahdollista saada esityksestä, joka liittyy nimenomaan jumalanpalvelukseen. Siitä, ovatko musiikilliset esitykset jumalanpalvelusta, olen ehdottomasti sitä mieltä, että näin on, mutta on olen myös sitä mieltä, että niillä, jotka näitä sävellyksiä ja teoksia tekevät, on myös oikeus saada asianmukainen korvaus, kuten muillakin taiteilijoilla.

Mitä tulee ylioppilaskirjoituksissa käytettyihin teoksiin, lainauksiin jne. ja niitä koskeviin tekijänoikeuksiin ja korvauksiin, niin itse olen hyvin läheltä päässyt seuraamaan omien teosteni käyttöä koulumaailmassa jne. Otimme yhteisesti sen kannan, että koulumaailmassa käytetyt lainaukset teoksista, kirjoista, elokuvista, videoista jne. olisivat vapaat tekijänoikeuskorvauksista. Sen kannalle tuli myös valiokunnan enemmistö.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rätty arvosteli valiokuntaa siitä, että se ei palauttanut tätä laajaa lakipakettia uudelleen valmisteluun. Mainitsin jo omassa puheenvuorossani, että saamiemme tietojen perusteella valmistelu vie seitsemän vuotta. Jos tämä olisi nyt hylätty, niin todella se ei olisi ollut niin nopeasti uudelleen meillä täällä käsiteltävänä taikka seuraavalla eduskunnalla. Ja kuka siitä kärsii? Juuri tekijät, myös näyttelijät. Joten oli viisaampaa, että veimme tämän eteenpäin ja hyväksyimme sen.

Mitä tulee sitten esimerkiksi jumalanpalveluksessa esitettäviin virsiin ja kirkoissa esitettävään musiikkiin, niin nämä esitykset ovat maksuttomia, tilaisuudet ovat maksuttomia. Valiokunnassa ei todella löytynyt siihen kannatusta, että nämä tehtäisiin maksullisiksi. Olen iloinen siitä, että sen verran annetaan vapaaehtoisia musiikki- ja jumalanpalvelukseen osallistumismahdollisuuksia myös varattomille ihmisille.

Mitä tulee vielä vammaisten asiaan, niin minusta on varmempaa, että kirjat ovat lainattavia, aivan jo senkin takia, että kun vammaisia koskee myös laki erillisestä vammaistuesta, apuvälineiden korvauksesta ja hankkimisesta, niin nämä tapahtuvat lainauksen kautta. Silloin on selvempää, että siinä ei ole tätäkään puolta, että vammaiset voisivat niitä itse myydä, kun he ostavat ja jäljentävät. Tämähän tietysti oli tekijöiden pelko. Minusta valiokunta teki tässä hyvän päätöksen.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoro ed. Rädylle. Totean, että meillä oli vaikeuksia alkuvaiheessa ja olimme sitä mieltä, että olisimme voineet palauttaa lakiehdotuksen uudelleen. Mutta kun me saimme sitten näitä pykälämuutoksia, jotka olivat mielestäni hyviä ja korjattuja, ja näin pääsimme etenemään eteenpäin. Tämän pohjalta lakiehdotus tekijänoikeudesta syntyi. Eli mikäli käytännössä tulee jotakin korjattavaa, niin siihen on mahdollisuus palata jo keväällä uudelleen.

Mitä tulee 17 §:n kohtaan, niin haluan todeta pöytäkirjoihin, liittyen ed. Rädyn muutosehdotukseen, että kun valiokunta selvitteli tätä asiaa, me saimme aivan selkeän selvityksen siitä, että jo tällä hetkellä äänikirjojen valmistusta ja myyntiä tapahtuu Suomen Kirjailijaliiton ja Näkövammaisten Keskusliiton välisen sopimuksen nojalla. Tämän johdosta emme menneet muutosehdotuksen taakse.

Ed. U. A n t t i l a : Rouva puhemies! Lyhykäisesti, kannatan ed. Rädyn tekemää hyvää ehdotusta käsittelyn pohjaksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotus geeniteknikkalaiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 349

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 55

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 55. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kun sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta tammikuussa aloitti tämän geeniteknikkalain käsittelyn, hyvin monella valiokunnan jäsenellä oli mielessä sellainen pohdinta, että tämä laki on niin mutkikas, niin laajakantoinen, että olisi ehkä järkevämpää, että tuleva eduskunta käsittelee sen perusteellisemmin, kuin tämä valiokunta ehtii enää tämän lyhyen ajan kuluessa.

Mutta asiantuntijakäsittelyn myötä tulimme toisiin aatoksiin. Nimittäin asiantuntijat olivat sitä mieltä, että geeniteknikan kehittelyn säätelemisen mahdollisimman pian on välttämättömyys. Näin ollen valiokunta pyrki mahdollisimman ripeästi käsittelemään tämän lain ja saamaan aikaan mietinnön. Valiokunta teki muutoksia, joita ensimmäisen käsittelyn yhteydessä on myös sivuttu.

Itse pyrin saamaan aikaan muutoksia lakiehdotuksen pykäliin 5, 8, 9 ja 22.

5 §:ään muutos tulikin itse mietintöön eli geeniteknikan lautakuntaan saadaan myös eettistä asiantuntemusta aivan tämän lain nojalla. Lain toisessa valiokuntakäsittelyssä tämä pykälämuutos hyväksyttiin yksimielisesti.

Lakiehdotuksen 8 ja 9 §:ään pyrin saamaan lisäykset, jotka koskevat selkärankaisille eläimille aiheutuvaa kärsimystä ja muita haittoja ja kipuvaikutuksia. Nämä pykälät liittyivät siis lain vaikutusten arviointiin ja huolellisuusveloitteen sekä selvilläolovelvollisuuteen. Näitä pykä-

lähdotuksia valiokunnan enemmistö ei halunnut hyväksyä.

Lakiehdotuksen 22 §:ään pyrin saamaan mukaan 3 momentin, joka on seuraavan sisältöinen: ”Geenitekniikkalautakunnan on aina kiellettävä kokonaan sellainen eläinten geenitekkinen muuntelu, jonka tuloksena on eläimelle kärsimystä aiheuttava tila.” Sama asia on mainittuna esityksestäni valiokunnan mietinnössä, mitä pidän sinänsä ihan hyvänä. Mutta en pidä kuitenkaan riittävänä, että asia jäisi huomioiduksi vain mietinnössä. Näen tarpeelliseksi, että kysymys siitä, että geenimanipuloinnilla ei tuoteta eläimille kärsimystä, tulee sisällyttää itse lakiin eettisenä ohjenuorana.

Näin ollen, arvoisa puhemies, ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Lisäksi kiinnitän vielä huomiota siihen, että mietinnössä pohditaan geenitekniologian etiikkaa laajemmin kuin itse hallituksen esitystekstissä. Hallituksen esityksen perusteluissahan tyydytään siihen, että eettinen pohdinta liittyy yksinomaan tai jokseenkin yksinomaan yleiseen mielipiteeseen ja sen muuttumiseen.

Valiokunta sen sijaan korostaa eettisiä periaatteita ohjenuorina, joita pitää noudattaa myös riippumatta yleisen mielipiteen muutoksesta. Moraalisesti kestävämmä mielipiteenmuutoksia täytyy myös olla eettistä rohkeutta, tai sanoisiko moraalista rohkeutta, vastustaa. Näin ollen pidän mietintöä verraten onnistuneena, mutta esittämiäni muutoksia kuitenkin tässä tilanteessa järkevinä.

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Geenitekniikkalain säätäminen on todellakin hyvin tarpeen, vaikka näinkin pikaisella aikataululla kuin tässä nyt joudumme tekemään. Valiokunta paranteli jonkin verran tätä esitystä, nimitään esimerkiksi juuri eettisen asiantuntemuksen käytön osalta geenitekniikan lautakunnassa.

Mutta valiokunnan enemmistö ei halunnut pykäläkäsittelyssä ottaa huomioon pykäläehdotuksia, joita ed. U. Anttila kuvaili ja joilla nimenomaan olisi varmistettu se, että eläinten kärsimysten välttämiseen aina pyritään.

Kannatan ed. Anttilan tekemää ehdotusta käsittelyn pohjaksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan:

4) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa (Serbia ja Montenegro) ja eräitä Kroatian tasavallan ja Bosnian ja Herzegovinan tasavallan alueita koskeviin päätöksiin perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta (A 9)

5) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Irakia ja Kuwaitia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta (A 10)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio